

ter prineso našemu narodu obilo praktične koristi za življenje. Samoumevno je, da buren aplavz po predavanju ni izostal.

Nato se je dnevni red za 2 uri prekinil. Žal, da nas je g. prof. s svojo cenjeno soprogo in hčerjo moral zaradi odhoda vlaka že ob 1/2. uri ostaviti; obljubil pa je ob slovesu, da je voljan priti kdaj pozneje predavat v kakem posebnem poglavju ali operaciji. Želimu mu še prav mnoga leta najkrepkejšega zdravja!

Po obedu so se sestali referentje za revizijo učnih načrtov na pogovor glede v dnevnem redu podanih navodil. Predsednik staln. kont. odbora je konstatoval, da nekatere teh točk nasprotujejo tačasnim zakonitim dolebam in zdravim razumom ter so po mnenju c. kr. dež. šol. nadzornika za izdelovanje omenjenih referatov nevezalne. Tako bi bila n. pr. razdelitev učne stvarine na 7 šol. let (dokler jih imamo še dasi le na papirju 8), enostavno nesmiselno; ravnotako ne vemo, kako bi prišli samo do 26 učnih ur za obvezne predmete, dočim jih imamo propisanih de facto do 30! Morda pa tudi na merodajnih mestih smatrajo nemščino za neobvezan predmet, ki v teh 26 urah ne sme biti vstet? Ljudstvo bi godrnjalo, če bi začeli v 1. šolskem letu pouk v čitanju in pisanju šele v 4. mesecu. Zakasnelo bi bilo preložiti začetek pismenega računanja in slovnicega pouka v 4. šolsko leto. So slabo nadarjeni učenci, ki pridejo na to stopnjo šele zadnja leta obiskovanja, ko že impertinentno izostajajo; taki se pismenega računanja ne naučijo nikoli. Dasi o nemščini kot de facto neobveznem predmetu za slovenske ljudske šole pri reviziji učnih načrtov ni niti najmanjše omenbe, vendar je važno vprašanje, ali se smejo v bodoče (po reviziji) ure za ta predmet odšepavati materinščini in obveznim predmetom, ali pa se naj dodajo uram za obvezne predmete (če jih bo samo 26!) ter se dotični učitelji za nje posebe nagradijo, ker so obremenjeni bolj kot njihovi nemški tovariši v deželi z isto plačo.

Prosta zabava je bila precej — mlačna: brez godbe in malone brez petja. Petje bi naj učiteljstvo tega okraja gojilo z večjo vneto! Saj je vendar krasen užitek za uho in srce, če zadoni iz izvežbanih grl — in s takimi razpolaganji — mila slovenska pesem! S tem bi imponirali zunaj tudi ljudstvu ter našim nepoklicanim kritikom. Treba pa je za uresničenje tega predloga vsaj malo dobre volje in 1—2 vaj. Prevodnji pa naj za take prilike izbirajo pesmi veselega značaja. Dvignimo se tedaj iz pevske letargije!

Kje se vrši zborovanje meseca julija se je menda pozabilo določiti, a umestno bi bilo zborovati pri Sr. Jurju ob Ščavnici, upajmo pri „neobrezanem“ gostilničarju!

Savinjsko učiteljsko društvo. Na občnem zboru dne 9. t. m. so bili zopet izvoljeni Rudolf Vrabl, predsednik; Ivan Zotter, podpredsednik; Ivan Jakše, tajnik; Srečko Pečar, blagajničar.

Delegata za glavno skupščino „Zaveze“: tov. Ivan Jakše in gospa B. Jakšetova. Namestnika: tov. Pečar in Košir.

Trst.

Trž. učit. društvo. (Predavanje prof. dr. Iv. Merharja.) Dne 2. junija je predaval v tržaškem učit. dr. društveni član dr. Iv. Merhar o predmetu: Pesništvo, s posebnim oziranjem na slovensko, in to zopet v prvi vrsti na naše moderno. Jako zanimiv predmet je še pridobil po simpatičnem načinu podavanja učnega predavatelja. Z napetostjo so poslušali slušatelj izbora, mestoma z zdravdovtipnostjo zaslojena izvajanja govornikova ter ga končno nagradili z burnim odobravanjem. Bila je le ena sodb: To predavanje je bilo toliko v celoti, kolikor v podrobnostih pravi umetniški užitek.

Par besedi o predavanju samem, ker v podrobnosti se spuščati, to bi bilo kot poseči z okorno roko v fino spredeno pajčevino. Utrgal bi nit ter morebiti pokvaril vtisk, ki so ga nesli poslušalci s seboj.

V uvodu je podal odlični predavatelj jasen pregled raznih umetniških strok, jih definiral ter obenem tudi pokazal z drastičnimi zgledi, kakšnih konkretnih sredstev se poslužujejo razne umetnosti, da potom naših čutil vplivajo na naše estetično čustvovanje. Prešel je potem na pesništvo, ki je glede konkretnih sredstev (t. j. jezika) na najslabših nogah. Govoril je potem obširneje o jeziku kot organskem produktu človeškega duševnega razvoja, o jeziku, vedno še razvijajočem se ter stremecem iz prvotne plastičnosti do abstraktnosti. Omenil je pri tem angleški jezik, ki je v slednjem pogledu na višku ter ravno zaradi tega podaja pesniku največ težko. Omenil je še, kako mora vsak pesnik študirati svoj jezik, a na to je prešel na pesniški jezik in metriko. Pri tem nas je opozoril na marsikaj. Tako n. pr. na spondeje, ki jih slov. jezik ne pozna. Stritar je, bržkone na podlagi Prešernovega tozadevnega epigrama predlagal nekake „umetne“ spondeje. „Ali, kar je ponarejeno, je navadno slabo in čisto celo prepovedano,“ je dostavil predavatelj. Opozoril nas je govornik tudi na napačno definicijo o rimi ali stiku, ki se vleče trdovratno skozi vse izdaje Janežič-Sketove slovnice. Po tej definiciji bi se rima morala skladati z zlogom, kar pa večinoma ni res. Rima in deloma mera ni bistveni del dovršenega pesniškega proizvoda.

Omenil je predavatelj, koliko neopravičenih predsodkov biva glede tega še med čitajočo publiko. In o tej priliki je pripovedoval o svojem sestanku z rajnikom Gregorčičem, šest tednov pred smrtjo poslednjega. Gregorčič se je tedaj izrazil o naših modernih pesnikih: „Ja, saj ti ne poznajo ne mere ne rime!“ katera površna sodb je predavatelja presenetila. Res, da so naši „moderni“, prvič preveč zaupajoči svoji osebnosti, drugič zaradi pomanjkanja primernih sredstev za izražanje finih duševnih razpoloženj, čisto povsem pozabili na obliko. To je bil njihov greh, kakor je bil pogrešek gotovih pesnikov, ki so pred njimi delovali na polju naše poetike, da so obtičali slednjim v sami formalnosti. A prvi pesniki naše „moderne“ so se slednjič vendarle „našli“ in visoko povzpeli.

Nato nam je podal predavatelj v markantnih obrisih pregled slov. pesništva. Od protestantskih cerkvenih pesmi preko „kur-niške“ poezije Marko Pohlinove šole in Vodnika je prešel na našega genialnega Franceta, ki je s svojimi maloštevilnimi poezijami podal med drugim tudi pravo praktično pesniško šolo za bodočega slov. pesnika. Dotaknil se je Levstika, Stritarja, Jenka in Gregorčiča ter se pomudil pri Aškrcu in njegovi sicer enolični ali individualni in kot iz enega kova izliti pesniški obliki. Obširneje je razpravjal o naši „moderni“, osobito pa o Zupančiču ter tudi citiral par verzov iz njegovih najnovejših del v zglede pesniškega jezika.

Dotaknil se je slednjič bistva pesnikove psihe ter slednjič zaključil s prav pogojenimi opazkami o umetniški vzgoji naše mladine. Kot glavne momente slednje točke bi omenil sledeče besede g. predavatelja: otrok naj se navadi gledati, t. j. opazovati, sam od sebe. Učiteljica naj mu bo v prvi vrsti prosta priroda. Ali nikar ne „posojujemo“ svojih (časih predsodkov slepih) oči otroku. Časih ima navna otroška sodb o kakšnem umetniškem izdelku mnogo filozofije v sebi.

A kaj bom dalje lomil kosti temu izbornemu predavanju. Vesel bi bil zagledati ga v celoti v tisku.

Razveselila nas je slednjič vest, da nam hoče podati tovariš doktor v prihodnji zimski sezoni cel ciklus društvenih predavanj. Upamo, da se to tudi uresniči. F. P. I.

Srednješolski vestnik.

** Matura na Idrijski realki. Pismena matura se je pričela 8. t. m. in je trajala do 11. Ustna pa bo dne 7., 8. in 9. julija pod predsedstvom c. kr. deželnega šolskega nadzornika Frana Hubada. Vpisovanje v prvi realni razred se vrši dne 1. julija, sprejemni izpiti pa so 2. julija. Slovenski starši, vpišite svoje sinove v edino slovensko državno realko v Idriji!

** Kdo bo novi gimnazijski ravnatelj v Gorici? Kakor znano, pojde sedanji gimn. ravnatelj Franc Simzig s koncem šolskega leta v pokoj. Gotovo je Simzig izmed vseh ravnateljev, kar jih je dozdej službovalo na gimnaziji, najbolj priljubljen pri dijaštvu in pri profesorjih. Bil je sicer Lah, a deželan in kakor tak je prav dobro poznal naše razmere ter se je po njih taktno ravnal, tako da si je pridobil v kratkem zaupanje vseh strank. — Umestno je že danes vprašanje: Kdo bo novi ravnatelj? Če je vlada pametna, ne bo več delala eksperimentov z germanskimi ravnatelji. Na goriški gimnaziji sodi domačin, ki pozna naše razmere, kakor je bil to upokojeni Simzig. — Učni jezik na tem gimnaziju je žalbog, sicer nemški, a dijaštvo je po ogromni večini samo slovensko in laško, torej ni tu mesta nemškemu ravnatelju, ki bi prav gotovo provzročil prepire in sovraštva med profesorskimi zborom in med dijaštvom. Ker poznamo vladne nakane, zato opozarjamo že danes državne poslance, naj ne izpuste izpred oči vprašanja izpopolnitve ravnateljskega mesta na goriškem gimnaziju!

** Sprejemanje učencev v I. razred c. kr. državne gimnazije v Trstu se vrši dne 28. tm. od 3. do 6. pop. in dne 29. tm. od 9. do 12. ure predpoldne. Sprejemni izpiti se začne 30. tm. ob 3. ure popoldne in se bodo, če treba, nadaljevali dne 1. julija ob 3. ure pop. Sprejemali se bodo dečki, ki so že dovršili 10. leto ali ki ga dovršijo še tekom tekočega koledarskega leta. Ti naj pridejo v spremstvu svojih roditeljev ali njihovih namestnikov ter naj prinesejo seboj: zadnje šolsko izpovednico, krstni, oziroma rojstni list, izpovednico o cepljenih kozicah in izpovednico o zdravih očeh. Vsak učenec ima ob svojem vstopu plačati pristojbino K 7-20 (K 4-20 sprejemne pristojbine in 3 K prinosna za učna sredstva). Oni učenci, ki se odločijo za realno gimnazijo, se imajo ob svojem vpisu tozadevno izjaviti.

** Izpraševalna komisija za slovensko stenografijo v Zagrebu javlja, da se bodo izpiti iz slovenske stenografije vršili po Novakovem sistemu.

** Dež. šolski nadzornik Lampl v Gradu stoji v pokoj in sicer koncem letnega semestra. Njegov naslednik bo baje dr. Kauer, sedaj šolski nadzornik v Trstu.

** Pismena matura na mariborski gimnaziji se je vršila zadnji teden od pon-

deljka do četrtka. Delalo jo je 38 maturantov in 1 eksternist.

** Zasebna ital. gimnazija v Pulju. Lahki so ustanovili v Pulju zasebno ital. gimnazijo na stroške mestne občine. V seji mestnega šol. sveta dne 11. tm. je naznanil predsednik, puljski župan dr. Varetton, da bo gimnazija gotovo podržavljena že pred začetkom prihodnjega šol. leta. — To gre hitro z — Italijani!

** Štiri gimnazije v Gorici. V Gorici obstoji nemška državna gimnazija. Lahki snujejejo svojo zasebno gimnazijo z laškim učnim jezikom, nadškof je že postavil poslopje za pristno klerikalno gimnazijo z nemškim učnim jezikom, slovenski klerikalci pa hočejo osrečiti Slovence še posebe s slovensko zasebno gimnazijo. Torej kar štiri gimnazije v Gorici! Slovenski klerikalci so deljeni glede gimnazije v dva tabora: Gregorčičeva struja hoče slovensko zasebno gimnazijo, novostrujarji z nadškofom vred pa se potegujejo za nadškofovo pristno klerikalno gimnazijo. Na strani novostrujarjev stoji večina duhovščine; torej se ta ne bo prav nič ogrevala za slovensko zasebno gimnazijo. „Novi čas“, glasilo goriških novostrujarjev, ki jih proglašajo „Slovenec“ za edine prave pristase S. L. S., piše, da ni zavoda na Goriškem, ki bi bil večje važnosti kakor je nadškofova gimnazija, iz katere pričakuje naj-gorečnejših duhovnikov, delavcev za klerikalizem.

** Na c. kr. izobraževališču za učitelje v Gorici se vrši pripravljenost za sprejem v I. tečaj dne 27. t. m. od 3. do 6. ure popoldne in 28. istega meseca od 9. do 12. ure zjutraj. — Priglasiteljice se morajo predstaviti ravnateljstvu v spremstvu staršev, oz. njihovih namestnikov, s krstnim listom, zadnjim šolskim izpovedalom in v pomanjkanju tega, z onim moralno-političkim in uradno zdravniškega izpovedala o duševno-telesnem zdravstvenem stanju prosilke.

Književnost in umetnost.

Die sexuelle Aufklärung der Jugend. Notwendigkeit, Schranken und Auswüchse. Mit besonderer Berücksichtigung der sozialen Verhältnisse. Von Dr. Franz Walter, o. ö. Professor der Theologie an der Universität München. — Tako se zove 248 strani broječa knjiga, ki se jo dobi za 3 K 25 h pri tvrdki: Buchhandlung Ludwig Auer v Donauwörthu na Bavarskem.

Dandanes se najmodernejši pedagogi mnogo bavijo s seksualno pedagogiko. Naloga le-ta je jako kočljiva; zato dela preglavice odgojiteljem in učiteljem.

Glede tega vprašanja imamo že nekaj knjig, ki govore o seksualnem poučevanju. Izmed najboljših knjig te vrste je knjiga: „Die sexuelle Frage“, ki jo je spisal dr. med. August Forel, Dr. phil. et jur. h. c., bivši prof. psihatrije in ravnatelj norišnice v Zürichu (v Švici). — Ta knjiga je prav obširna in broji 628 strani ter ima lepo in obširno vsebino. Nahaja se tudi v komenski okrajni učiteljski knjižnici. — Knjigo toplo priporočam v čitanje, ker je res jako zanimiva. — Zgoraj označena dr. Walterjeva knjiga, ki se pa ne nahaja v okrajni učiteljski knjižnici je nam tudi dobro došla. Učiteljstvu je v sedanjem času potrebna, da črpa iz nje vele-potrebne nauke.

Vsebina knjige je: Predgovor in uvod. Potem pa: Erstes Kapitel. Die Notwendigkeit der sexuellen Aufklärung. I. Bedeutung des Problems und sein Zusammenhang mit der sexuellen Frage. II. Notwendigkeit der Aufklärung. Pflicht der Eltern. III. Art und Weise der Aufklärung. IV. Die Wirkung der Aufklärung auf das Kind. V. Sind die Eltern der Aufgabe gewachsen? VI. Woher gerade heute der Ruf nach Aufklärung? VII. Ueber das „Wann“ der Aufklärung.

Zweites Kapitel. — Schranken und Auswüchse der sexuellen Aufklärung der Jugend. I. Die Forderung: Nicht die Eltern, sondern die Schule soll die Kinder aufklären. II. Natur und Geschlechtsleben. III. Bedenken gegen die Verbindung von Aufklärung und naturgeschichtlichem Unterricht. I. Falsche Auffassung des Geschlechtslebens. 2. Schablone statt Individualisierung. 3. Abstumpfung des kindlichen Vertrauens. 4. Mangel des kindlichen Vertrauens. 5. Unterschied zwischen Tier und Mensch in sexueller Beziehung. IV. Maßhalten! V. Ueberschätzung der Wirkung der sexuellen Aufklärung. 1. Kann die Aufklärung für sich allein genügen? 2. Ohne Charakterpflege und Religion keine Besserung. VI. Schule und sexuelle Aufklärung. 1. Ausnahmefälle. 2. Religionsunterricht und Aufklärung. 3. Wozu die Schule berufen erscheint? Schlussbemerkungen.

Iz vseh delov odsejajo trojna vprašanja: I. Notwendigkeit der Aufklärung. Pflicht der Eltern.

II. Nicht die Eltern, sondern die Schule soll die Kinder aufklären.

III. Wann (čas) der Aufklärung.

Glede prve točke pravi pisatelj Walter ali ni bolje, da se roditelji pojasnil glede seksualnega življenja napram mladini vzdrže

ali ne, zakaj razni pedagogi trde, da je boljše molčati, nego govoriti o tem, prepustivši vse telesno razvijajoči se mladini. — Pisatelj dr. Walter pa piše tudi: „Wir behaupten, es sei Pflicht der berufenen Erzieher, in erster Linie der Eltern, das heranreifende Menschenkind sukzessiv, mit Ernst und Vorsicht, unter fortwährender Berücksichtigung und Verwertung religiöser Motive, die Kenntnis der so überaus wichtigen Materie einzuführen und gegen Gefahren zu schützen, in die der Unbelehrte und Unerzogene, sich hinein stürzt.“ — Pisatelj zahteva, da je dolžnost roditeljev to mladini pojasnjevati (menda če so roditelji za to sposobni. Pis.). — Nasprotno zopet tudi, da so drugi pedagogi, ki trde: „Nicht die Eltern, sondern die Schule soll die Kinder aufklären“, zakaj to spada v pouk prirodopisa (zoologije). Tudi Forel je tega nazora „vorausgesetzt, daß der Lehrer und die Lehrerin dies taktvoll anzugreifen verstehen.“ — Smelo rečem, da so taka pojasnila za učiteljstvo jako težka. Sicer je drugi svetovni kongres za zdravstveno in нравno odgojo v Bruslju od 1. do 6. sept. 1902 sprejel resolucijo: „Der Kongreß erachtet es für geboten, daß den Lehrern und Erziehern zur Pflicht gemacht werde, in vernunftgemäßer und fortschreitender Weise die heranwachsende Jugend aufzuklären über die Beziehungen zwischen den beiden Geschlechtern.“ — In končno vprašanje je: Kdaj naj se vrši to pojasnjevanje? To naj se vrši — po dr. Walterju — po razmerah, t. j. pri deklicah, ki stoje bolj pod varstvom mater kasneje, pri dečkih pa prej. — „Lieber ein Jahr zu früh, als eine Stunde zu spät. Sie soll der Verführung zuvorkommen.“ — Tako dr. Walter. — To je sicer lahko rečeno, pa težje izvršeno. Vsekako seksualno vprašanje ni še nereseno in trebalo bo še mnogo časa, premišljevanja, motrivanja in ukrepljevanja, preden bo rešeno. Knjigo priporočam v uvaževanje. A. L.

Politiški pregled.

* Velevažna zmaga v proračunskem odseku. V seji proračunskega odseka dne 7. tm. je posl. dr. Ploj stal predlog, naj vlada izvaja § 27. statuta najvišjega sodnega dvora v vseh pravnih zadevah, o katerih se je v I. instanci razpravljalo v slovenskem jeziku, to je, da mora najvišja sodnija izdati sodb o slovenskih pravnih zadevah tudi v slovenskem jeziku. Referent krščanski socialec Mayer je izjavil, da bo ta predlog odstopil vladi v uvaževanje, s čemer pa predlagatelj dr. Ploj ni bil zadovoljen, marveč je zahteval, da se predlog da na glasovanje. Pri glasovanju je bil Plojev predlog sprejet z 23 proti 13 glasovom. Zanj so glasovali vsi Slovani in vsi socialni demokrati, proti pa nemški liberalci, nacionalci in krščanski socialisti, ki so tudi o tej priliki pokazali, da plavajo popolnoma v vodi Wolfa in Malika.

* Ženska volilna pravica na Norveškem. Norveški kralj je sankcioniral zakon, s katerim se razširi ženskam volilna pravica, vzlic temu, da je trgovinski minister kralju odsvetoval sankcijo. Drugi ministri so se izrekli za sankcijo. Trgovinski minister Arktander je iz tega navzkrižja s tovariši izvedel posledice in odstopil.

* V pruskem deželnem zboru so razpravljali o zakonskem predlogu glede zvišanja civilne liste pruskemu kralju. Socialno-demokratski poslanec Hoffmann je pobijal to predlogo in poudarjal nepotrebno zvišanja plače pruskemu kralju, ki po stari civilni listi dobiva na vsako sekundo eno marko in pol. — Delavec ne zasluži v petdesetih letih toliko, kolikor znaša plača pruskega kralja v enem letu. Predsednik je govornika večkrat prekinil in mu očital veleizdajstvo. Predloga je bila slednjič sprejeta z vsemi proti socialističkim glasovom.

* Razpust parlamenta? „Nar. Listy“ poročajo, da je vlada odločena razpustiti poslansko zbornico, če bi ne bil proračun sprejet v polnem obsegu.

Učiteljski vestnik.

Počitniško delo slov. učiteljskega.

Poroča Branistan.

(Konec)

Tako, tovariši! Tudi počitnice vam je temeljito in preudarno (smotno) izrabiti, zakaj dasi se vam obeta petletna šolska doba, vendar se po tem potu ni nadejati posebno modernih uredb in se bo najbrže zopet obtičalo na polno podrobnostih in mlenkosti. Občutili boste vse gorje šole pri svojem javnem dolovanju v življenju, če sedaj ne izkažete sami od pomoči tem nedostatkom. Ogromno, da, celo preobširno se vam zdi gradivo, ki ga obravnate v šoli, a vendar je malenkostno, da, nezadostno v primeri z zahtevami učiteljskega stanu in z njega življenjskimi potrebami.

Primanjkovalo vam bo v prvi vrsti jasnega vpogleda in spoznavanja družabnega življenja učiteljstva. Šola vas v tem pogledu skoro ne more dobro vzgojiti, dasi ji gre tudi v tem oziru učiteljstvo na roko in razpolago s